

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ชลดา กิ่งมาลา, พย.ม. *
เอื้อจิต สุขพูล, วท.ม. **
วัชรวิทย์ หวังมัน, พย.บ. ***

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กรอบแนวคิดแบบจำลองการวางแผนเพื่อสุขภาพ (PRECED-PROCEED Model) กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 213 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อสนับสนุนการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และปัจจัยเสริม ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$, $p < .001$, $p < .001$, $p < .001$ ตามลำดับ) ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาโปรแกรมในการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเข้าถึงสื่อการสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวและกลุ่มรวมเพื่อน รวมถึงการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต่อไป

คำสำคัญ : วัยรุ่น แบบจำลองการวางแผนเพื่อสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์

* พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

*** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

Factors related to pregnancy prevention behaviors among Adolescents in community, Maung District Surin Province

*Chonlada Kingmala, MSN**

*Aurjit Sookpool, M.S.***

*Watchareewong Wongmun, BSN****

Abstract

The purpose of this cross-sectional study was to determine factors related to pregnancy prevention behavior among teenage in community, Maung District Surin Province based on PRECEDE-PROCEED Model. Subject were 213 teenage in Muang District Surin Province, selected by means of simple random sampling. Data were collected by using the Self-administered questionnaire and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, pearson's Product Moment Correlation.

The findings revealed that perceived risk to pregnancy, perceived self efficacy to avoid risk of pregnancy behaviors, media access to pregnancy prevention and communication in family and friends was positive related to pregnancy prevention behaviors ($p<.001$, $p<.001$, $p<.001$ and $p<.001$;respectively). Therefore, intervention regarding self-efficacy to media access, communication with my family and friends and perceived risk of adolescent pregnancy in the future.

Keywords: Adolescent, Precede-proceed model, Pregnancy prevention behaviors

* Nursing instructors Boromarajonani College of Nursing, Surin

** Nursing instructors Boromarajonani College of Nursing, Surin

*** Nursing instructors Boromarajonani College of Nursing, Surin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในปัจจุบัน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกปี จากเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้อัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ไม่ควรเกินร้อยละ 10 จากรายงานสถานการณ์การคลอดบุตรทั่วโลกของยูนิเซฟในปี พ.ศ. 2546 พบว่า มีอุบัติการณ์การคลอดของบุตรวัยรุ่นทั่วโลก ประมาณ 14 ล้านคน โดยพบว่าประมาณ 12.8 ล้านคน หรือมากกว่าร้อยละ 90 อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งประเทศที่มีอัตราการคลอดบุตรในวัยรุ่นสูงสุดพบในประเทศแถบแอฟริกาใต้ และบางประเทศในเอเชียใต้ (มนฤดี เตชะอินทร์ และพรณี ศิริวรรณานา, 2555, หน้า 1-13) ในประเทศไทยมีแนวโน้มของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เพิ่มขึ้นทุกปี ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2551-2555) พบว่าอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มมารดาวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี โดยพบว่ามีมารดาวัยรุ่นที่อายุน้อยที่สุดคือ 8 ปี และจากรายงานข้อมูล ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (1 ม.ค. – 23 ส.ค. 56) พบว่า มีเด็กเกิดทั้งหมด 481,279 คน และพบว่าร้อยละ 17.73 เป็นเด็กที่เกิดจากมารดาวัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า 20 ปี (สำนักปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556, หน้า 3) ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี

จากการศึกษาที่ผ่านเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้ ทักษะและมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสม (บุญศรีสมบัติ ศิริทิพย์, 2555, หน้า 8-25; พรทิพย์ มีชัย, 2556, หน้า 60-63) การใช้รูปแบบการแก้ไขปัญหาด้านกลุ่มเพื่อน (ศุทธิณี ปิยสุวรรณ์ และคณะ, 2552, หน้า 47-56) การมองว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ หากเป็นสิ่งที่เกิดจากความรัก คิดว่าตนเองไม่มีสิทธิ์ในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับคู่รัก (บุญยั้ง มานะบริบูรณ์ และคณะ, 2546) และจากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ส่วนใหญ่เลือกใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 88.8 รองลงมาคือวิธีการหลั่งนอกช่องคลอดและการนับระยะปลอดภัย ซึ่งทั้ง 2 วิธีเป็นวิธีการที่ปฏิบัติได้ยากและมีโอกาสพลาด และนำไปสู่การตั้งครรภ์ได้สูง (นิธิรัตน์ บุญตานนท์ และภัสสร นารักษ์, 2555, หน้า 1-4) นอกจากนี้ยังพบว่าตั้งแต่ช่วงปี 2555-2557 วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มของการเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิดที่เหมาะสมลดน้อยลง จากร้อยละ 80 เป็นร้อยละ 59.5 (สำนักกระบวนกรควบคุมโรค อ้างถึงใน สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2558) และพบว่าวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มการตั้งครรภ์ซ้ำเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 11.3 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 12.8 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข อ้างถึงใน สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2558) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่มีแนวโน้มลดน้อยลง และจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นยังมีน้อย ส่วนใหญ่ทำการศึกษาในประเด็นความรู้ ทักษะ แต่ยังพบน้อยในการศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่น เช่น การรับรู้ความรุนแรง-โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ การรับรู้ประโยชน์-อุปสรรคในการป้องกันการตั้งครรภ์

แนวคิดจากแบบจำลองการวางแผนเพื่อสุขภาพ (PRECEDE-PROCEED model) ได้ระบุไว้ว่าบุคคลจะเกิดพฤติกรรมสุขภาพได้นั้น จำเป็นที่จะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยนำ (เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความรู้ ทักษะ ค่านิยม การรับรู้) ปัจจัยเอื้อ (เป็นลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมสุขภาพ เช่น แหล่งประโยชน์ สื่อต่างๆ ที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ) ปัจจัยเสริม (เป็นแรงเสริมที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การกล่าวชื่นชม การให้รางวัล การลงโทษ) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 นี้จะสนับสนุนให้บุคคลมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำมาประยุกต์ใช้

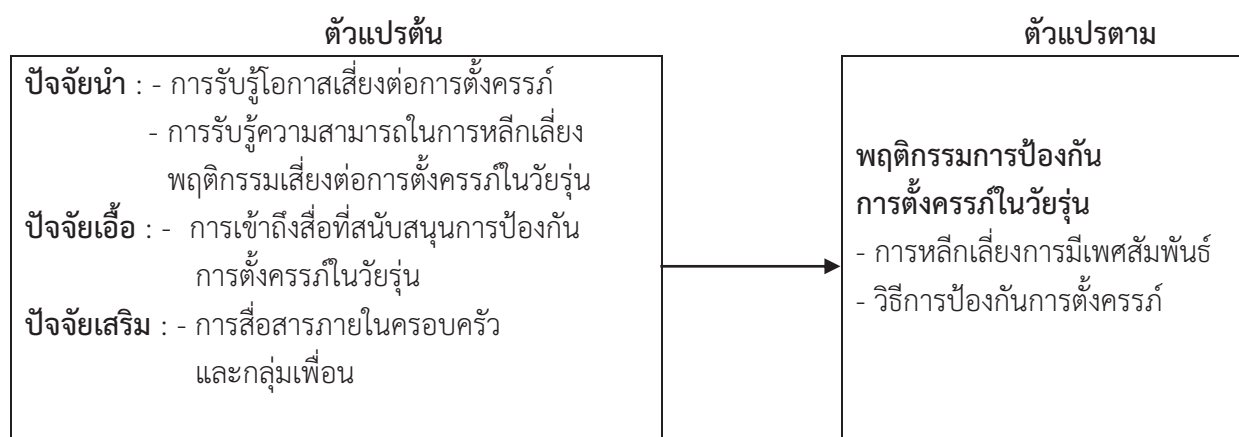
จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่อยู่ติดเขตชายแดนไทย-กัมพูชา มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ พบว่ามีแนวโน้มของอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มขึ้นทุกปี จากการศึกษาที่ผ่านมาในรอบ 3 ปี (พ.ศ.2554-

2556) พบว่าอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นคิดเป็นร้อยละ 48, 50.3 และ 48.3 ตามลำดับ (สำนักกระบวนวิชา กรมอนามัย อ้างถึงใน ปิยะรัตน์ เอี่ยมคง และอารีรัตน์ จันทร์ลาภ, 2557, หน้า 29) ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าสถานการณ์ของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในทุกปี ซึ่งอาจมีเหตุปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ และทัศนคติที่ส่งผลทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่เหมาะสม และนำมาสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดเป็นปัญหาแก่สังคมตามมา จากข้อมูลที่ผ่านมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในชุมชนเขตอำเภอเมือง ซึ่งมีทั้งวัยรุ่นที่อยู่ในระบบการศึกษา และไม่อยู่ในระบบการศึกษาซึ่งอาจมีปัจจัยสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่หลากหลาย โดยมีการประยุกต์ใช้แนวคิด PRECED Framework เพื่อค้นหาปัจจัยทั้ง 3 ด้านนี้ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในเขตจังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีหนึ่งที่มีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครื่องมือการจัดกิจกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในชุมชน

กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยนำ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
2. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อการสนับสนุนพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
3. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน เช่น เรื่องเพศ เพศสัมพันธ์ การป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในประชากรวัยรุ่นชายและหญิง มีอายุระหว่าง 10-19 ปีที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 213 คน แบ่งออกเป็นวัยรุ่นตอนต้น (10-13 ปี) จำนวน 79 คน วัยรุ่นตอนกลาง (14-16 ปี) จำนวน 74 คน และวัยรุ่นตอนปลาย (17-19 ปี) จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เกณฑ์การคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่อยู่ระบบการศึกษา (กำลังศึกษา) และนอกระบบการศึกษา (ไม่ได้ศึกษา) และมีความยินดีในการเข้าร่วมการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยมีการนำเสนอโครงการเพื่อขอรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ตามใบรับรองเลขที่ P-EC 06-04-58 และมีการพิทักษ์สิทธิโดยการชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในการตัดสินใจในการตอบแบบสอบถาม และไม่ตอบแบบสอบถามได้ และต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง โดยการเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย หากในระหว่างการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างรู้สึกไม่สบายใจในการตอบแบบสอบถาม สามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ทันที โดยไม่มีผลใดๆ แก่กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาและสร้างขึ้น และได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน ผลเฉลี่ยการศึกษา การอาศัยอยู่กับบิดามารดา ค่าใช้จ่ายที่ได้รับรายวัน ฯลฯ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง
2. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองว่าเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ประกอบด้วย การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน, วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ แบบวัดเป็นแบบมาตรประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 4 ระดับ มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ค่าความเชื่อมั่น Cronbach alpha coefficient = 0.78
3. การรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมคำถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ การเปิดรับสื่อที่กระตุ้น การแต่ต้องสัมผัสระหว่างชายหญิงเชิงซู้สาว การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปกรณ์ แบบวัดเป็นแบบมาตรประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 4 ระดับ มั่นใจมากที่สุด มั่นใจปานกลาง มั่นใจน้อย ไม่มั่นใจ ค่าความเชื่อมั่น Cronbach alpha coefficient = 0.82

4. การเข้าถึงสื่อที่สนับสนุนการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมคำถามเกี่ยวกับช่องทางการเข้าถึงสื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และความสะดวกในการเข้าถึงสื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร แบบวัดเป็นแบบมาตรประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale) 4 ระดับ ค่าความเชื่อมั่น Cronbach alpha coefficient = 0.85

5. การสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมเกี่ยวกับการสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน เกี่ยวกับสรีระของวัยรุ่น สุขวิทยา การมีเพศสัมพันธ์ และการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร แบบวัดเป็นแบบมาตรประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale) 4 ระดับ ค่าความเชื่อมั่น Cronbach alpha coefficient = 0.75

6. พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การเที่ยวสถานบันเทิงเรีงรมย์ การแต่งเนื้อต้องตัวระหว่างชายหญิงเชิงคู่สาว การปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ และวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น แบบวัดเป็นแบบมาตรประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale) 4 ระดับ ค่าความเชื่อมั่น Cronbach alpha coefficient = 0.88

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม 2558 ถึงเดือนพฤษภาคม 2559 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและตามเกณฑ์คัดเข้าโดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 213 คน
2. ผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยให้แก่กลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ
3. เมื่อได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามโดยกลุ่มผู้วิจัย
4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย
5. เมื่อสิ้นสุดการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเอกสาร แบบสอบถามทุกฉบับไปทำลาย โดยเครื่องทำลายเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความใกล้เคียงกัน โดยเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย (ร้อยละ 52.6 และ 47.4 ตามลำดับ) อายุเฉลี่ย 14.66 ปี (S.D. = 2.55) โดยพบว่าวัยรุ่นตอนต้นมากที่สุด รองลงมาเป็นวัยรุ่นตอนกลาง และน้อยที่สุดคือวัยรุ่นตอนปลาย (ร้อยละ 37.1, 34.7 และ 28.2 ตามลำดับ) ระดับการศึกษาพบมากที่สุดคืออื่นๆ (ไม่ได้เรียน, ปวช.) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และน้อยที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 23.5, 17.4 และ 8.5 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา รองลงมาคืออยู่กับ

มารดา และน้อยที่สุดคืออยู่กับบิดา (ร้อยละ 68.5, 16 และ 3.8 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ด้วยกัน รองลงมาคือ หย่าร้าง และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ (ร้อยละ 71.4, 12.2 และ 0.5 ตามลำดับ) เมื่อเกิดปัญหาส่วนใหญ่ปรึกษาบิดา มารดา รองลงมาคือ มารดา และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ (ร้อยละ 45.5, 31 และ 0.9 ตามลำดับ) ช่องทางในการได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาส่วนใหญ่ได้รับจากครู รองลงมาคือ บิดา มารดา และน้อยที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 44.6, 21.1 และ 0.5 ตามลำดับ) และส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไม่มีแฟน (ร้อยละ 73.2)

เมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ การรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อสนับสนุนการป้องกันการตั้งครรภ์และปัจจัยเสริม ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.004$, $p = 0.36$, $p = 0.020$, $p = 0.021$, $p = 0.000$, $p = 0.000$ และ $p = 0.000$ ตามลำดับ : ตารางที่ 1) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงการตั้งครรภ์ การรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และปัจจัยเสริม ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$: ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์

ตัวแปร	1	2	3	4	5
ปัจจัยนำเข้า					
1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงการตั้งครรภ์	1.00				
2. การรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์	.180**	1.00			
ปัจจัยเอื้อ					
3. การเข้าถึงสื่อการป้องกันการตั้งครรภ์	.323**	.382**	1.00		
ปัจจัยเสริม					
4. การสื่อสารในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน	.369*	.300**	.636**	1.00	
5. พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์	.288*	.277**	.281**	.275**	1.00

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

อภิปรายผล

การศึกษาพบว่า ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ กล่าวได้ว่าการที่วัยรุ่นรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงในการตั้งครรภ์จะช่วยส่งผลทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพของ เบคเกอร์ (อ้างถึงใน เบญจมาศ สุขศรีเพ็ญ, ม.ป.ป.) ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลจะมีความเชื่อที่แตกต่างกัน และจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงโรคโดยการปฏิบัติตนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคนั้นๆ และการรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ กล่าวได้ว่าการที่วัยรุ่นมีการรับรู้ว่าตนเองสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์

จะช่วยส่งผลทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของแบนดูรา ที่กล่าวว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่คิดว่าตนเองสามารถปฏิบัติกิจกรรมใดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากวัยรุ่นรับรู้ว่าคุณสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ได้จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ วัชรภรณ์ บัตรเจริญ, ปาหนัน พิษยภิญโญ และอาภาพร เผ่าวัฒนา (2555) ที่พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อสนับสนุนการป้องกันการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ กล่าวได้ว่าการที่วัยรุ่นเข้าถึงสื่อ เช่น ทีวี หนังสือพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ จะช่วยสนับสนุนให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วัชรภรณ์ บัตรเจริญ, ปาหนัน พิษยภิญโญ และอาภาพร เผ่าวัฒนา (2555) ที่พบว่าช่องทางการเข้าถึงสื่อและความสะดวกในการเข้าถึงสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ปัจจัยเสริม ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ กล่าวได้ว่าการสื่อสารภายในครอบครัว และกลุ่มเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องเพศ และการป้องกันการตั้งครรภ์ จะช่วยสนับสนุนให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ วัชรภรณ์ บัตรเจริญ, ปาหนัน พิษยภิญโญ และอาภาพร เผ่าวัฒนา (2555) ที่พบว่าการสื่อสารเรื่องเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสนับสนุนกรอบแนวคิดของ PRECEDE –PROCEED Model กล่าวคือ ปัจจัยนำ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ การรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อการสนับสนุนพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ และปัจจัยเสริม ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ ดังนั้นจึงควรมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ การเข้าถึงสื่อทางเพศที่เหมาะสม และการสื่อสารเรื่องเพศภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในการตั้งครรภ์ การเข้าถึงสื่อทางเพศที่เหมาะสม และการสื่อสารเรื่องเพศภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนอย่างเหมาะสม เพื่อให้วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- นิธิรัตน์ บุญตานนท์ และ ภัสสร นรารักษ์. (2555). การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เรื่องยากที่ต้องช่วยกัน. *เพื่อนสุขภาพ* อนามัยที่ 5, 6(2), 1-4.
- บุญยิ่ง มานะบริบูรณ์. (2546). การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของเด็กนักเรียนหญิงหลังฟังบรรยายแบบมีส่วนร่วมเรื่อง เพศศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.sirirajmedj.com/content.php>
- เบญจมาศ สุขศรีเพ็ญ. (ม.ป.ป.). แบบแผนความเชื่อทางด้านสุขภาพ (Health Belief model). (เว็บบล็อก). สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/115420>
- ปิยะรัตน์ เอี่ยมคง และอารีรัตน์ จันทร์ลำภู. (บรรณาธิการ). (2557). *สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556*. นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุญศรี สิริทรัพย์. (2555). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตนครชัยบุรีรินทร์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 5*, 6(13), 8-25.
- พรทิพย์ มีชัย, ชไมพร บุญร่วม, พรเพชร สิมพา, ณัฐนิชา แดงสกุล, สุรศักดิ์ ไชยสงค์ และอิสรา จูมมาลี. (2556). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในนักเรียนนักศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ The 5th Annual Northeast Pharmacy Research Conference of 2013 "Pharmacy Profession: Moving forward to ASEAN Harmonization"* วันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ 2556 ณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นจาก <http://pharm.kku.ac.th/isan-journal/journal/volumn9-no1/002-Proceeding/Page60-63.pdf>
- มนฤดี เตชะอินทร์ และพรณิ ศิริวรรณานา. (2555). *การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Adolescent pregnancy)*. สืบค้นจาก <http://www.med.cmu.ac.th/dept /obgyn/2011/index.php>
- วัชรภรณ์ บัตรเจริญ, ปาหนัน พิษยภิญโญ และอาภาพร เผ่าวัฒนา. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*. 42(1), 29-39.
- ศุทธิณี ปิยะสุวรรณ และประภาพร มีนา. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้วิธีการแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น. *วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 27(2), 47-56.
- สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2555. (2556). [ม.ป.ท.] : สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักอนามัยและเจริญพันธุ์. (2558). *Fact Sheet วัยรุ่น...วัยเรียนกับอนามัยเจริญพันธุ์*. สืบค้นจาก <http://rh.anamai.moph.go.th/download/pdf/FactSheet-%20Ok.pdf>